

Bestuingsforslag nr. B 125. Fremsat den 22. marts 2000 af Ole M. Nielsen (KRF), Tove Videbæk (KRF), Christian H. Hansen (DF) og Svend Aage Fauherholdt (DF)

Forslag til folketingsbeslutning om kompensation for 2 meter bræmmer

Folketinget pålægger regeringen at yde økonomisk kompensation til ejere af bredder langs vandløb og søer, som er omfattet af § 69, stk. 1, i vandløbsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 404 af 19. maj 1992.

Bemærkninger til forslaget

Forslagsstillerne er af den principielle opfattelse, at der for indførelsen af en dyrkningsfri bræmme på 2 meter langs naturlige eller i regionplanen højt målsatte vandløb og søer anstændigvis må ske en kompensation til de bredejere, der er omfattet af indgrebet.

Folketinget vedtog den 20. december 1991 i forbindelse med vedtagelse af naturbeskyttelsesloven (lov nr. 9 af 3. januar 1992) § 69, stk. 1, i vandløbsloven (lovbekendtgørelse nr. 404 af 19. maj 1992 om vandløb). Bestemmelsen lyder således:

»Dyrkning, jordbehandling, plantning, jf. dog § 34, terrænændring, anbringelse af hegn, jf. dog § 29, og opførelse af bygværker må i landzone ikke foretages i en bræmme på 2 m langs naturlige eller i regionplanen højt målsatte vandløb og søer. Bestemmelsen gælder dog ikke for isolerede søer under 100 m².«

Der har i tidligere love eksisteret regler om faste beskyttelsesbræmmer ved vandløb af typisk 1 meter, og forslagsstillerne er af den opfattelse, at 1 meter er den naturlige bræmme, der til enhver tid må findes af hensyn til en god åkant. En god åkant holder sammen på vandløbsbredden, så strømmen ikke får jorden til at skride sammen og bremser jorderosion, der skyller mod vandløbet. Bredejerne langs vandløb har også en egeninteresse i at undgå, at der sker skred i åkanten, eller at der skylles jord ud i vandløbet, idet det hurtigt bliver omsat til et økonomisk problem, når vandløbet skal renses op.

Udvidelsen af bræmmen fra 1 meter til 2 meter ved lovændringen var bl.a. begrundet i, at »åkanten skal bevares og sikres i en stabil tilstand, så risikoen for udskridninger mindskes i forbindelse med jordbrugets anvendelse af tunge maskiner. Dette vil resultere i et mindsket behov for omkostningskrævende og miljømæssigt belastende oprensninger. Den fysiske vandløbskvalitet vil udvikle sig i overensstemmelse med de hydrauliske kræfter i vandløbet og dermed sikre en vandløbskvalitet, der er tilfredsstillende i både af-

strømnings- og miljømæssig henseende«, hed det i bemærkningerne til bestemmelsen.

Det er forslagsstillernes opfattelse, at etablering af en dyrkningsfri bræmme på 2 meter – eller for den sags skyld større bræmmer langs vandløb – er egnet som en bufferzone imellem intensivt udnyttede arealer og vandløb til væsentligt at forøge vandløbenes beskyttelse mod overfladeafstrømmende jord, fosfor og kvælstof m.v. og er egnet til at forebygge, at betydelige rensningsudgifter skal afholdes. Forud for udvidelsen af bræmmen fra 1 meter til 2 meter var det blevet drøftet, om bræmmen skulle udvides til 6 meter, men det endte dog med en bræmme på 2 meter.

Forslagsstillerne er enige i både de praktiske såvel som i de miljømæssige fordele ved en udvidelse af bræmmen fra 1 meter til 2 meter, men er ikke umiddelbart tilfredse med, at udvidelsen har karakter af en generel, erstatningsfri regulering, for hvilken der ikke skal ydes erstatning efter grundlovens § 73, og foreslår derfor i stedet, at der for udvidelse af bræmmen fra 1 meter til 2 meter ydes bredejerne en kompensation.

Justitsministeriet har i 1987 taget stilling til spørgsmålet om, hvorvidt indførelse af beskyttelseszoner omkring visse naturtyper er omfattet af grundlovens § 73. Justitsministeriet konkluderede, at indgrebet efter ministeriets opfattelse antages at have karakter af en generel, erstatningsfri regulering, idet ministeriet i sin argumentation blandt andet henviste til, at indgrebet har til formål at forhindre miljømæssige skader på de omfattede søer og vandløb m.v. og således tjener væsentlige samfundsmæssige interesser.

Justitsministeriets synspunkt om, at bræmmen er en erstatningsfri regulering deler forslagsstillerne ikke, men accepterer dog, at der er faldet en retslig afgørelse af spørgsmålet, jf. nedenfor. Forslagsstillerne bemærker, at spørgsmålet om, hvorvidt et indgreb har karakter af ekspropriation beror på et samlet skøn over

indgrebs beskaffenhed og på øjnene, som bedømmer indgrebet. Resultatet kan derfor blive forskelligt alt efter, hvad der indgår i bedømmelsen, og hvem der foretager denne. Og hvis indgrebet tjener væsentlige samfundsmæssige interesser, er forslagsstillerne uforstående over for, at samfundet ikke vil yde erstatning/kompensation for indgrebet, men lader bredejerne stå alene tilbage med et tab. Det offentlige viser med andre ord samfundssind på bredejernes bekostning.

Det er forslagsstillerens opfattelse, at havde lovgiverne ved lovens vedtagelse indbygget en kompensationsmodel i forslaget, havde

- den vedvarende utilfredshed hos de berørte bredejere været forhindret,
- forståelsen for bræmmens miljømæssige effekt været mere udbredt,
- årelange retslige slagsmål om ekspropriations-spørgsmål været undgået,
- en kompensationsmodel for en eventuel fremtidig udvidelse af bræmmen til f.eks. 6 eller 10 meter været klarlagt og
- bredejerne opnået en principiel og vigtig retfærdighedsfølelse.

Det er forslagsstillerens opfattelse, at kompensationen dengang og i dag vil være af relativ beskeden størrelse set med det offentliges øjne, men af større betydning for den enkelte bredejer og vigtigst, af principiel og retfærdighedsmæssig stor betydning.

Spørgsmålet om, hvorvidt udvidelsen af bræmmen fra 1 meter til 2 meter er omfattet af grundlovens § 73, har været genstand for en retslig prøvelse. Højesteret har i en dom af 21. september 1998 stadfæstet Østre Landsrets dom af 18. oktober 1996 om, at en dyrkningsfri bræmme på 2 meter indebærer indgreb af en så ringe intensitet, at det ikke generelt er et ekspropriativt indgreb. Højesteret bemærkede, at således som appelleranterne havde formuleret deres nedlagte påstand, kunne de ikke få medhold. Det viser efter forslagsstillerens opfattelse, at hvis den nedlagte påstand havde været formuleret anderledes, kunne sagsøgerne have fået medhold i, at en dyrkningsfri bræmme er et ekspropriativt indgreb.

Forslagsstillerne anerkender Højesterets afgørelse i den konkrete sag, men er af den opfattelse, at der anstændigvis må ydes en kompensation for indgrebet. Oprindeligt var det på tale at udvide bræmmen til 6 meter. Mange bredejere er derfor berettiget nervøse for, at lovgiverne på et senere tidspunkt vil udvide den nuværende bræmme på 2 meter til f.eks. 4 meter og henvise til Højesterets afgørelse om, at udvidelsen "indbærer indgreb af en så ringe intensitet", at indgre-

bet ikke er omfattet af grundlovens § 73. Lovgiverne kan med andre ord ved brug af "salamimetoden" udvide bræmmen langsomt uden at skulle yde erstatning/kompensation, hvilket forslagsstillerne finder forkert og uretfærdigt.

Forslagsstillerne ønsker med beslutningsforslaget, at et flertal i Folketinget vedtager, at der for udvidelsen af bræmmen fra 1 meter til 2 meter af principielle og retfærdighedsmæssige grunde må ydes en kompensation til de bredejere, der er omfattet af loven med virkning fra lovens ikrafttræden.

Det er forslagsstillerens tanke, at kompensationens størrelse skal ydes som en erstatning opgjort med en pris pr. m² bræmmeareal, der er omfattet af udvidelsen fra 1 meter til 2 meter. Kvadratmeterprisen kunne være den kvadratmeterpris, der anvendes ved f.eks. våde enge, men forslagsstillerne er i øvrigt åbne over for en forhandling herom.

Herudover skal forslagsstillerne anføre, at hvis Folketinget på et senere tidspunkt ønsker at udvide den nuværende bræmme på 2 meter, hvilket flere mener, der af miljømæssige hensyn kunne blive tale om, så er der med vedtagelse af dette beslutningsforslag fastslået et princip om, at der skal ydes kompensation.

Der barsles faktisk med en udvidelse af bræmmen eller randzonen. Det fremgår af Pesticidhandlingsplan II af 3. marts 2000 om udlægning af randzoner langs målsatte vandløb og søer over 100 m².

De økonomiske konsekvenser af gennemførelse af lovgivning i overensstemmelse med beslutningsforslaget skønnes at være relativt beskedne. Det antages, at i alt ca. 20.000 km vandløb er omfattet af bræmmeudvidelsen, svarende til 4.000 ha. Regnes der med en kompensation på f.eks. 3.700 kr. pr. ha, kan beslutningsforslagets virkninger opgøres til 14,8 mio. kr. i løbende årlig kompensation. Forslagsstillerne så dog helst, at kompensationen blev omregnet til og udbetalt som et engangsbeløb frem for en årlig udbetaling. Forslagsstillerne vil under udvalgsbehandlingen søge de økonomiske konsekvenser af forslaget nærmere belyst og herunder vurdere, om kompensationen skal være løbende eller udbetales som et engangsbeløb. Det er tanken, at lovgivning til gennemførelse af beslutningsforslaget skal have virkning fra 1. januar 2001, såfremt der bliver tale om en løbende udbetalt kompensation, mens en engangskompensation bør kunne udbetales i finansåret 2000-2001.

Beslutningsforslaget giver for det første en retfærdig kompensation til de bredejere, der gennem en årække har været omfattet af udvidelsen af bræmmen fra 1 til 2 m, men tager for det andet tillige højde for, hvordan en kompensation vil kunne ydes til de lods-

ejere/bredejere, der vil blive omfattet af de tiltag, der måtte blive vedtaget som følge af Pesticidhandlingsplan II.

Det er forslagsstillernes opfattelse, at ydes der en principiel og retfærdig kompensation for udvidelse af

bræmmen fra 1 til 2 m, vil bredejernes opbakning ved en eventuel kommende udvidelse af bræmmen/randzonen også være anderledes positiv, og tidkrævende retssager om ekspropriationsspørgsmål vil kunne undgås.

Skriftlig fremsættelse

Ole M. Nielsen (KRF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om kompensation for 2 meter bræmmer:

(Beslutningsforslag nr. B 125).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.